

הידושו של מקרא

פרשת האזינו – שבת שובה

הדבר הפוך שם, דהארץ היא צריכה להטות אזנה ולכך כתיב שם האזינו ארץ, ואילו השמים ממילא תשמע דבמקומו היא ולכך כתיב גבה שמעו שמים.

אבל קשה דא"כ היה לו שם לומר כמו כאן האזינו ארץ ורק אח"כ שמעו שמים, דהרי הארץ צריכה להטות אזנה קודם הדיבור והיא צריכה להכתב בתחילה, ורק אח"כ לומר שמעו שמים דהיא ממילא שומעת, וגם היה לו לומר ותשמע שמים כמו שנאמר כאן ותשמע הארץ, ולמה נקט שם שמעו שמים לשון עתיד דלשון בקשה הוא מינה, הרי ממילא תשמע.

ובפרט יקשה מה יועיל לו לבקש מן הארץ האזינו, דהרי כתיב שם כי ה' דיבר והיינו דמיירי אחר הדיבור, ואילו בקשת הטיית אוזן בעינין לבקש קודם הדיבור ולא אחריו, דאח"כ כבר לא יועיל לשמוע.

ואולי שם כיון דאיירי בשקב"ה דיבר ולא באדם כמו כאן במשה, ממילא לא שייך כלל לבקש מן הארץ האזינו, דדבר ה' נשמע גם למרחוק בלא הטיית אוזן כלל, ולכך שייך לשון זה אחר הדיבור, ומה דכלל נקט לשון האזינו דהוא בקשת הטיית אם אין צריך, זהו כדי שנבין דהארץ רחוקה היא מן הדיבור.

רק דא"כ יקשה יותר למה כלל ביקש בין מן השמים ובין מן הארץ לשמוע או להאזין,

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (לב, א). עיין ברש"י הק' דכבר ביאר דעשה משה את השמים והארץ עדים במה דהוא מתרה את ישראל, ולכך אמר להם שישמעו מה הוא מדבר ושיוכלו להעיד על כך.

רק דצריך ביאור מהו הלשון דנקט האזינו גבי השמים ותשמע גבי הארץ, ולא די לו לומר האזינו השמים והארץ, וגם למה על השמים נקט האזינו קודם דיבורו דרק אח"כ כתיב ואדברה, ואילו גבי הארץ נקט אחר דיבורו, דכתיב ותשמע הארץ אמרי פי דמשמע מה שיאמר פיו תשמע הארץ, ולמאי כלל גם חזר לומר אמרי פי הרי די לומר האזינו השמים ואדברה ותשמענו הארץ.

ועיין באור החיים הק' דביאר דהיות ומשה בארץ הוא נמצא ממילא השמים שרחוקה היא בעינין לבקש מינה שתטה אוזן לשמוע דבריו, ולכך קודם דיבורו אמר לה האזינו השמים ואז ואדברה, ואילו הארץ כבר ממילא תשמע אמרי פי, דהרי הוא בארץ נמצא, ולכך אין צורך לבקש מינה בהקדם להטות אזנה.

ולפי זה ביאר הוא שם למה בישעיה (א, ב) כתיב שמעו שמים והאזינו הארץ, דזה איפכא מכאן, דשם כתיב אח"כ כי ה' דיבר, והיינו דהיות והקב"ה אשר מושבו בשמים הוא זה שדיבר שם, ממילא לכך

הרי ממילא איירי אחר שכבר שמעו שניהם דבר ה'.

רק דצריך ביאור למה דווקא גבי השמים ביקש התראתה לשון קשה ואילו מן הארץ התראה רכה כטל.

ואולי יש לומר דבאמת בקשתו מהם לשמוע ולהאזין היה קודם לדיבור, ואח"כ הוא רק מבאר למה נקט בדבריו שמיעה לשמים והאזנה לארץ ומשום דה' הוא זה שדיבר, וממילא הגם דדבר ה' נשמע גם בלא הטיית אוזן, מ"מ הוא נקט כדרך הארץ לבקש האזנתם אפי' דאין לו צורך, ולכך גם ניהא מה דנקט שמים תחילה, דממילא לא היה צורך בבקשה זו אלא דמדרך הארץ עשה כן, וממילא ניהא להקדים השמים קודם לארץ דהוא חשוב יותר, ונקט כל אחד מה דשייך בו בדרך הארץ בשמים שמיעה ובארץ האזנה.

ואולי זהו מתורץ בהמשך הכתוב כשעירים עלי דשא וכרביבים עלי עשב, וביאר באור החיים הק' דכשעירים היינו טיפין קטנים עלי דשא הקטן, וכרביבים היינו טיפין גדולים עלי עשב שהוא גדול, דבזה מרמז למצות התורה דדורשים מכל אחד כפי שהוא יכול להשיג מזה טיפין קטנים ומזה טיפין גדולים כפי השגתו, דממילא ניהא דלאו שהם במדרגה גבוהה כשמים דורשים מהם טיפין גדולים ולהם התראתם כמטר יערוף ולשון קשה, וכפי השגתם, ומשא"כ אלו שמדריגתם נמוכה כארץ התראתם בלשון רכה כטל אמרתי ואמירה רכה.

רק דצריך עדיין ביאור במה דכתיב כאן אמרי פי דלמאי נאמר, וגם מה החילוק דנקט דיבור לשון קשה גבי השמים, ואילו גבי הארץ נקט לשון אמירה רכה.

ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה (תפילת ר"ה ויו"כ). בעמדנו עתה בשבת שובה בין כסה לעשור ראיתי לנכון לבאר קצת בעניין התשובה כוחה מעלתה ופעולתה.

ואולי יש לומר דזהו משום המשך הדברים שאמר כאן משה נקט, דהרי בדבריו אמר יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי, והיינו דהשמים יערף כמטר, יוציא מטרו בעריפה וכוח לשון קשה, ואילו נחיתתו בארץ תזל כטל אמרתי, דהיא לשון רכה, ורצה לומר בזה דבעינן שני הצדדים בהתראתם לישראל, לשמים ביקש להתרות בהם בעריפת מטר בלשון קשה, ומשא"כ מן הארץ ביקש להתרותם בלשון רכה תזל כטל אמרתי, ולכך גם גבי השמים נקט דיבור לשון קשה ואילו גבי הארץ לשון אמירה רכה.

ובאמת אם נעיין בהתייחסות בלשון התפילה שתקנו לנו חז"ל גבי ענין התשובה, דמצינו כן גבי נתנה תוקף מה דתשובה תפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזירה, נראה דמלשון הכתוב שם בפשיטות משמע דתשובה הוא רק אחד מן הג' המועילים לביטול גזירות, ובאמת יש לברר אי בחד מינייהו סגי או דבעינן כל הג' לביטול הגזירה.

ולכך היה לו לחזור לומר אמרי פי, דאל"כ היתה דיבורו לשון קשה על שניהם מה שלא רצה לומר.

ועוד יש לברר מהו הלשון דנקטו שם מעבירין את רוע הגזירה, ואין כתיב מעבירין את הגזירה הרעה, דמשמע דאת הגזירה עצמה א"א לבטל אלא אפשר להעביר

ממנה את הרוע שיש בה, ובאמת תימה למה כן הוא, ומה הטעם שאין לחזור בתשובה להפך ולבטל הגזירה מעיקרו.

ולגבי ענין זה שמבטל הרוע שבגזירה ולא הגזירה עצמו, עיין בספה"ק קדושת לוי להרה"ק ר' לוי יצחק בן שרה סאשא מבארדיטשוב זיעועי"א דכתב, דבר"ה יורד שפע מאיתו יתברך לכל אדם באשר הוא, והוא האדם לפי הכלים שהכין לשם יורד השפע הן לטוב הן לרע, ולכך תוקעים בשופר דהשופר מוציא קול ואין בו דיבור, והרי זה בחינת השפעה שלא ניתן עדיין לדבר מסויים, ואנו יכולים לבקש ולפעול שיהא מכוון השפע לטוב.

וממילא לפי דבריו ניהא, דבאמת אין צורך לבטל הגזירה שנגזר על האדם, אלא רק לבטל 'רוע' הגזירה, ולקחת השפע שנגזר עלינו מן הרע לטוב, ולפי זה אין זה שאין בכוח התשובה לבטל הגזירה מעיקרו, אלא דאין בזה צורך כלל.

ומה דאמרו ותשובה ותפילה וצדקה, נראה דבאמת לכל אחד מהם יש כוח לבטל רוע הגזירה ולא רק לשלושתם יחד, וראיה לזה מן המשך הלשון של התפילה שם, כי אם בשובו מדרכו וחיה, משמע דבזה לבד שיחזור בתשובה כבר יזכה לוחיה, ואפי' אם לא פעל עדיין בתפילה וצדקה, וכן משמע על הצדקה לבדה דמבטלת הגזירה בעצמה, וכדאמרינן גבה צדקה תציל ממות, משמע דבה לבד ניצל ממות.

רק דצריך ביאור למה כבר בר"ה אמרינן בתפילה דבר זה שבג' אלו בכוח לבטל רוע הגזירה, הרי בזה הזמן רק גוזרין הגזירות ועדיין לא גמרו לגזרם, וממילא למה כבר בו בזמן יש לנו לבטל הגזירות

רעות, ובאמת היה צריך לומר על ר"ה דאפשר לפעול בו שיהיו הגזירות טובות מעיקרן, ורק בעשי"ת שייך לשון זה של 'ביטול' הגזירות רעות.

ובפרט קשה בזה דאדרבא מה דאומר בלשון זה בר"ה יכול לגרום רפיון שלא ידאג האדם מן מה דגוזרים בר"ה, כיון שידע שיש לו עדיין זמן בעשי"ת לבטלם, ולמה נגרום לו רפיון זה.

ואולי יש לומר דאדרבא כיון דהאדם כ"כ דואג ופוחד מכל הנאמר בנתנה תוקף בתחילתו על מה דבו ביום גוזרים מי יחיה ומי ימות וכו', ממילא חיישינן שלא יוכל לשאת האדם פחד זה, ולכך הוסיפו בו לומר כבר בר"ה עצמו דיש זמן לתקן הגזירות ולבטלם, אבל אין הכוונה לעשותם בר"ה עצמו לבטל הגזירות, דהרי עדיין לא נגזרו, ובאמת על עשי"ת איירי.

ומה דהקשינו למה לא נחשוש לרפיון, לרפיון לא חיישינן דאדרבא לפחד הדין יותר מידי הוא דחיישינן.

ומ"מ מכל אלו עולה דיש לנו ג' דרכים לביטול הגזירות רעות, וזהו הזמן בשבת שובה ובכל ימי עשי"ת להמתיק ולבטל הגזירות רעות, ועל ידי זה נזכה יחד עם כל עמך בית ישראל לגמר חתימה טובה ולשנת גאולה וישועה.

שובה ישראל עד ה' אלוקיך כי כשלת בעונך
(הפטרת שבת שובה). צריך ביאור מהו דנקט הכתוב שובה ישראל 'עד' ה' אלוקיך, מהו עד דנקט, היה לו לומר 'אל' ה' אלוקיך, דהרי אנו שבים אליו ולא עד מקומו. עוד צריך ביאור מהו דאמר הכתוב כי כשלת בעונך, למה נקט לשון כישלון

חידושו

דווקא, הרי היה יכול למינקט לשון הטא כי
הטאת לפניו וכדומה.

ואולי יש לומר דכאן הכתוב לא איירי דווקא
בתשובה על המעשים הרעים שעשינו,
זוה ודאי דגם בכך איירי, רק דרצה הכתוב
להוסיף כאן עוד ענין, והוא שנשוב אנו
עצמינו להיות עמו יתברך, ולא רק נשוב
ונכפר על החטא, וממילא לכך נקט לשון
שובה דמשמע בין שובה מן החטא ובין
שובה אליו יתברך עצמו.

ולפי זה ניחא למה נקט הכתוב 'עד' ה' אלוקיך,
דכוונתו בזה לומר דבעינן גם לשוב אל
מקומו והיינו עד ה' אל מקומו, ומשא"כ
אם היה כתוב אל ה' אלוקיך היה משמע
יותר שובה במעשים אליו ולא הגעה אל
מקומו. וזהו דאמר כי כשלת בעונך, דעל
ידי העוונות הם גרמו שכשלת מלהיות
עמו יתברך במחיצתו.

האזינו - שובה

ואח"כ מוסיף הכתוב האיך נוכל לשוב ולהיות
עמו דזהו ע"י קחו עמכם דברים ושובו אל
ה' והיינו תשובה על המעשים הרעים ועל
החטאים שגרמו לנו להיות מרוחקים ממנו.

וממילא מכל הנ"ל עולה דהוי' מן הזמן של
שבת זו שהוא שבת בו תשוב מן
המעשים, יש בו עוד דבר גדול ואפי' יותר
ממנו, והוא שבו אנו זוכים לשוב להיות
עמו במחיצתו של מו"ה הקב"ה.

יוצא לאור ע"י הר"ר זלמן חיים הומינר הי"ו, מחבר גליון 'דפירשנו' על הדף היומי,
קרית קרעטשניף רחובות.

להנצחות ולרשימת תפוצה וכן לכל ענייני הגיליון ניתן לפנות למס' פאלפון
0533132203 או למייל sh0533132203@gmail.com